

ter således f.eks. også undervisningen på højskoler, undervisning efter loven om fritidsundervisning m.v., pædagogisk virksomhed inden for børne- og ungdomsinstitutioner, videreuddannelse, som foranstalles på arbejdspladser eller af faglige sammenslutninger, korrespondanceundervisning o.lign. samt AV-centraler, som indgår som led i den pædagogiske virksomhed. Afgrænsningen svarer således ganske til den tilsvarende afgrænsning i lovens § 17, jfr. lov nr. 240 af 8. juni 1977.

Aftalelicensen forudsætter, at der er indgået en aftale med en organisation, der omfatter en væsentlig del af danske ophavsmænd til en bestemt art af værker. Udtrykket »ophavsmændene« skal her – som iøvrigt i loven – forstås som omfattende både ophavsmændene selv og dem, som ophavsmændenes rettigheder er overgået til. Om organisationen kan siges at omfatte en væsentlig del af rettighedshaverne (»ophavsmændene«), vil kunne afhænge af en række forskellige faktorer, f.eks. medlemstal, antallet af repræsenterede værker og udformningen af organisationens vedtægter. Den endelige afgørelse af spørgsmålet må i givet fald træffes af en domstol.

I modsætning til, hvad der blev foreslået i ophavsretsudvalgets lovudkast, er det efter forslaget ikke en betingelse for aftalelicensvirkningernes indtræden, at vedkommende organisation og dens vedtægter er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender. Blandt andet på baggrund af at der ikke til den gældende aftalelicensbestemmelse i § 22 er knyttet noget krav om offentlig godkendelse af de aftalesluttende organisationer, må kulturministeriet være af den opfattelse, at krav om godkendelse af en organisation af rettighedshavere kun bør fastsættes i tilfælde, hvor der foreligger generelle licensordninger, og hvor vedkommende rettighedshavere er henvist til at gøre deres vederlagskrav gældende gennem en enkelt bestemt organisation, jfr. lovens §§ 17 og 47 samt lovforslagets § 22 a og § 47 a.

Aftalelicensvirkningen af en overenskomst gælder kun i relation til den bestemte art af værker, som den pågældende organisation omfatter. Aftalelicensens område afhænger derfor af karakteren af de værker, som organisationen repræsenterer, og om hvis udnyttelse den indgår aftale. Indgår en organisation aftale om udnyttelse af samtlige medlemmers værker, uanset art, dækker aftalelicensen kun den særlige art af værker, som organisationen efter sit formål repræsenterer. Spørgsmålet om aftalelicensens rækkevidde bør i videst muligt omfang søges løst ved formuleringen af de grundlæggende aftaler. Problemerne vil i øvrigt mindskes i

den udstrækning, der dannes fællesorganisationer til varetagelse af samtlige berørte rettigheder.

Aftalelicensen giver undervisningsinstitutionerne ret til eksemplar fremstilling af udgivne værker ad reprografisk vej. At værket skal være udgivet indebærer efter definitionen i lovens § 8, stk. 2, at eksemplarer heraf med ophavsmændenes samtykke skal være bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.

De rettigheder til udnyttelse af ikke-organiserede værker, som følger af aftalelicensen, er i alle henseender afhængige af den grundlæggende aftales område og indhold. Undtager aftalen således visse nærmere beskrevne værker fra kopieringsretten, finder disse undtagelser tillige anvendelse i forhold til de uorganiseredes værker. Indeholder aftalen en ret for det enkelte medlem af organisationen til at nedlægge individuelt forbud mod kopieringen, har de uorganiserede en tilsvarende ret.

De eksemplarer, som er fremstillet i henhold til aftalelicensen, må alene anvendes inden for sådan undervisningsvirksomhed, som er omfattet af aftalen.

En væsentlig forudsætning for at et aftalelicenssystem kan fungere hensigtsmæssigt er at der på det pågældende område eksisterer organisationer, som kan indgå de fornødne aftaler.

For rettighedshavernes vedkommende blev denne forudsætning tilvejebragt ved at en række organisationer af ophavsmænd og udgivere så langt tilbage som i 1977 oprettede fællesorganisationen COPY-DAN. Ifølge sine vedtægter har denne fællesorganisation til opgave at forvalte ophavsrettigheder, der i medfør af aftale eller på andet retligt grundlag udnyttes på en sådan måde, at en fælles forvaltning skønnes hensigtsmæssig.

Det er i vedtægterne bestemt, at såvel organisationer som enkeltpersoner kan få rettigheder forvaltet gennem fællesorganisationen, som iøvrigt i sin forvaltning er forpligtet til at tilstræbe at give danske og udenlandske rettighedshavere samme behandling i overensstemmelse med de internationale ophavsretlige konventioners krav om såkaldt »national behandling«.

Den første aftale om vilkårene for kopiering for undervisningsområdet blev indgået som en forsøgs mæssig ordning omfattende folkeskolen, gymnasierne og HF-kurserne. Aftaleparterne var på den ene side COPY-DAN og på den anden side undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Københavns og Frederiksberg kommuner.